

การเลือกตั้งท้องถิ่น

การเลือกตั้ง เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคนในระบบประชาธิปไตยเพื่อให้มีตัวแทนไปทำหน้าที่สำคัญแทนพวกเรา เช่น ปกป้องผลประโยชน์ และความสุขของประชาชนในท้องถิ่นให้ประชาชนอยู่ดีกินดี เรียกร้องแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งหากไม่มีผู้แทนก็จะไม่มีผู้นำเสนอปัญหาเหล่านั้นก็จะไม่ได้รับการแก้ไข

ความหมายของการเลือกตั้งท้องถิ่น

การเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองท้องถิ่นที่เปิดโอกาสให้ประชาชนใช้สิทธิของตนเองที่จะเลือกผู้บริหาร สมาชิกสภาท้องถิ่น เพื่อเป็นตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่บริหารองค์กรต่างๆ ในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของการเลือกตั้งท้องถิ่น ดังนี้

วิชา ไชยสาร (2541 : 8-9) กล่าวว่า การเลือกตั้งท้องถิ่น หมายถึง กิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้มีส่วนร่วมทางการเมือง (Participation) อันเป็นกลไกที่แสดงออกถึงเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้องหรือสนับสนุนให้มีการกระทำ หรือการละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในทางการเมือง หรือตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน โดยประชาชนทั่วไปเลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ นโยบาย และวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับตน ด้วยความคาดหวังว่าผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่ตนเลือกให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้นจะนำอุดมการณ์ และนโยบายในการบริหารท้องถิ่นและทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการแสวงหาทางเลือกในทางการเมือง การปกครองของประชาชนนั่นเอง

พีระพล ขจรสาร และคณะ (2546 : 29-31) ได้กล่าวถึงการเลือกตั้ง หมายถึง กระบวนการทางการเมืองรูปแบบหนึ่งที่พลเมืองได้เข้ามีส่วนร่วมด้วยการแสดงเจตจำนงตามความต้องการและการสนับสนุน โดยผ่านตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ในการปกครองประเทศซึ่งระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันเป็นอำนาจในการปกครองสูงสุดเป็นของประชาชนโดยประชาชนจะเป็นผู้มอบอำนาจอธิปไตยของตนให้กับตัวแทนในการทำหน้าที่ใช้อำนาจอธิปไตยกระบวนการในการคัดเลือกตัวแทนจึงถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น และเป็นที่มาของการเลือกตั้งการเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการทางการเมืองอันแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนซึ่งการเลือกตั้งมีด้วยกันหลายระดับทั้งในระดับชาติเช่นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมาชิกวุฒิสภาและการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นเช่นการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น เป็นต้น การเลือกตั้งในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยเป็นจุดมุ่งหมายหนึ่งของพรรคการเมืองในการให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองการแข่งขันทางการเมืองจึงเป็นการแข่งขันเพื่อให้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งส่วนผู้ออกเสียงลงคะแนนมีสิทธิและมีอิสระในการใช้วิจารณญาณในการ

ตัดสินใจในการเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยปราศจากการบังคับข่มขู่หรือการให้ผลตอบแทนจากผู้มีส่วนได้เสีย

บุญเยี่ยม อนุชิต (2550 : 24) กล่าวไว้ว่า การเลือกตั้ง หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการออกเสียงลงคะแนนตามความคิดเห็นของตนอิสระว่าจะเลือกผู้ใดเป็นตัวแทนของตนเข้าไปใช้อำนาจอธิปไตยบริหารกิจการของประเทศ ผู้ได้รับการเลือกตั้งนั้นจะเป็นผู้ได้รับการยอมรับว่าเป็นตัวแทนของประชาชนทั้งหมดคมีสิทธิตามที่ได้รับมอบหมายจากประชาชนให้เข้าร่วมเป็นคณะบุคคลเข้าดำเนินการบริหารและปกครอง

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการเลือกตั้ง หมายถึง กิจกรรมที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยออกเสียงลงคะแนนตามความเห็นชอบของตน โดยอิสระเพื่อเลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่ตนเลือกให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนคนทั้งด้านอุดมการณ์และนโยบายในการบริหารประเทศและทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของตน

วัตถุประสงค์และประโยชน์ของการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองรูปแบบหนึ่งที่ดำเนินการเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองหรือการสนับสนุนผู้แทนของตนให้เข้าไปใช้อำนาจในทางที่ถูกต้องเหมาะสมตามหลักกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ที่ได้วางไว้การเลือกตั้งจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อท้องถิ่นและประชาชนทุกคน เนื่องจากการเลือกตั้งเป็นกระบวนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่คัดเลือกบุคคลเข้าไปเป็นตัวแทนของเรา เพื่อทำหน้าที่ในการปกป้องผลประโยชน์ ดูแลแก้ปัญหาของประชาชน ซึ่งมีนักวิชาการ ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการเลือกตั้งไว้ดังนี้

ทีระพล บศรสาร และคณะ(2546 : 29) ยังได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งของ การเลือกตั้งคือการสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ให้ความสำคัญกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชนผู้ปกครองหรือรัฐบาลจึงเป็นผลจากการแสดงเจตจำนงให้ความเห็นชอบหรือให้ความยินยอมในการปกครองซึ่งการเลือกตั้งต้องประกอบด้วยหลักการที่สำคัญดังนี้

1. ความเป็นอิสระ (Freedom of Election) ซึ่งหมายถึง การแสดงเจตจำนงของประชาชนต้องเป็นไปโดยอิสระปราศจากการใช้อำนาจและอิทธิพลในการบังคับข่มขู่การให้ผลตอบแทนในรูปของการว่าจ้าง

2. การกำหนดระยะเวลาในการเลือกตั้ง (Periodic Election) ซึ่งหมายถึง การกำหนดให้การเลือกตั้งมีกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน

3. การเลือกตั้งอย่างแท้จริง (Genuine Election) หมายถึงการเลือกตั้งต้องเป็นไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรมปราศจากการทุจริตประชาชนสามารถคัดค้านผลการเลือกตั้งได้หากปราศจาก

การเลือกตั้งที่แท้จริง

4. สิทธิออกเสียงเลือกตั้งโดยทั่วไป (Universal Suffrage) หมายถึงทุกคนมีสิทธิออกเสียงได้อย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีการกีดกันเรื่องเพศสีผิวสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมยกเว้นบางกรณีที่มีข้อจำกัดตามกฎหมายเช่นคนที่ยังมีอายุไม่ครบกำหนดเป็นบุคคลวิกลจริตหรือนักบวชเป็นต้น

5. สิทธิออกเสียงเลือกตั้งอย่างเสมอภาค (Equal Suffrage) หมายถึงการให้สิทธิแก่ประชาชนในการลงคะแนนเสียงอย่างเท่าเทียมกันคือหนึ่งคนต่อหนึ่งเสียงและทุกคะแนนเสียงมีน้ำหนักเท่ากัน

6. การลงคะแนนลับหมายถึงการลงคะแนนเสียงของประชาชนเป็นเอกสิทธิ์ของผู้ลงคะแนนเสียง โดยเด็ดขาดจึงต้องมีการกำหนดให้มีการลงคะแนนเสียงที่เป็นความลับเพื่อให้ประชาชนสามารถลงคะแนนเสียงได้อย่างอิสระ

นอกจากนี้ พิระพล ชุทธสาร และคณะ (2546 : 30 - 31) ยังได้กล่าวถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการเลือกตั้งนั้น มีประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. การเลือกตั้งเป็นเครื่องมือสำคัญในการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง
2. การเลือกตั้งเป็นการลงคะแนนเลือกตัวแทนของตน
3. การเลือกตั้งเป็นการแสดงความเท่าเทียมเสมอภาคของคนในการตัดสินใจทางการเมือง
4. การเลือกตั้งเป็นตัวกำหนดมติของคนส่วนใหญ่ที่มีต่อการเมือง
5. การเลือกตั้งเป็นกลไกที่นำไปสู่การผสมผสานและสร้างบูรณาภาพของความแตกต่างจนนำไปสู่ความสามัคคีซึ่งเป็นการลดความขัดแย้งหรือความแตกแยกลงไป
6. การเลือกตั้งเป็นการปกครองโดยยึดหลักเสียงข้างมาก
7. การเลือกตั้งเป็นการเลือกผู้นำที่มีความสามารถและมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความประสงค์ของคนส่วนใหญ่การเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน โดยได้ยกข้อดีหรือประโยชน์ 14 ข้อ ได้แก่
 1. ช่วยกระตุ้นให้แต่ละท้องถิ่นเกิดความสนใจทางการเมืองเพิ่มขึ้น
 2. เป็นการให้ความรู้แก่ประชาชน
 3. ประชาชนมีทางเลือกในการหาคนมาทำงานแก้ไขปัญหาบ้านเมืองมากขึ้น
 4. ประชาชนสามารถตรวจสอบและควบคุมการบริหารงานของผู้บริหารท้องถิ่นได้เร็วขึ้นการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนและการทำงานเป็นไปตามสัญญามากขึ้น

5. ประชาชนสามารถผลักดันให้ระบบการบริหารมีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากขึ้น

6. ประชาชนสามารถผลักดันให้ผู้บริหารลาออกเมื่อเห็นว่าผู้บริหารขาดความสามารถในการแก้ไขปัญหาสำคัญ ๆ ได้

7. ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

8. ผู้บริหารท้องถิ่นมีความมั่นคงในการบริหารงาน

9. เกิดการแข่งขันกันระหว่างท้องถิ่นต่างๆ เป็นการเรียนรู้ข้อดีและบทเรียนจากท้องถิ่นอื่น ๆ

10. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถาบันในการเตรียมหรือสร้างผู้นำระดับชาติ

11. การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเพียงคนเดียวทำให้ผู้มีความรู้ความสามารถตัดสินใจเสนอตัวเข้ามาทำงานให้ส่วนรวมมากขึ้น

12. เป็นการสร้างโอกาสใหม่ให้ประชาชนและสังคมได้เรียนรู้การจัดการท้องถิ่นแบบใหม่

13. ประชาชนมีความใกล้ชิดกับผู้บริหารท้องถิ่นมากขึ้น ทำให้จับทุจริตผู้บริหารได้ง่ายขึ้น

14. เป็นรากฐานอันแข็งแกร่งของระบอบประชาธิปไตย

ข้อดีของการเลือกตั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยตรงของประชาชน ได้แก่

1. ก่อให้เกิดการแบ่งอำนาจที่ชัดเจนระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ ทำให้ผู้บริหารมีความเป็นอิสระมากขึ้น ทำให้เกิดภาวะผู้นำ

2. เป็นการเพิ่มทางเลือกให้กับประชาชนในเชิงประมาทเพราะมีผู้สมัครมากขึ้น และเป็นการเพิ่มในเชิงคุณภาพเพราะมีการแข่งขันกันนโยบายที่ชัดเจน เป็นรูปธรรมและเข้าใจง่าย

3. เป็นการเพิ่มระบบความรับผิดชอบให้กับผู้บริหารท้องถิ่น เป็นการกดดันให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีความระมัดระวังในการทำงาน

ข้อเสียของการเลือกตั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยตรงของประชาชน ได้แก่

1. ก่อให้เกิดการเมืองแบบฝักฝ่าย รวมทั้งการแบ่งพรรคแบ่งพวกแบบแยกเป็นขั้วตรงข้าม เนื่องจากการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสภาท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรง ทำให้การประนีประนอมในระบบไม่มี อาจนำมาซึ่งความขัดแย้งและก่อให้เกิดผลเสียต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชน

2. ก่อให้เกิดการแต่งตั้งและโยกย้ายข้าราชการประจำเป็นจำนวนมากเมื่อมีการเปลี่ยนตัวผู้บริหารใหม่

3. มักจะได้ผู้บริหารท้องถิ่นที่เป็นนักการเมืองอาชีพมากกว่านักบริหาร การเลือกตั้งจึงเป็นข้อบ่งบอกถึงการปกครองแบบการกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นปกครองตนเอง เป็นกระบวนการสรรหาผู้ปกครองหรือผู้นำท้องถิ่น โดยสันติวิธี โดยการเลือกบุคคล ในท้องถิ่นเข้ามาเป็นผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น ซึ่งบุคคลดังกล่าวจะต้องเป็นที่รู้จักและเข้าใจท้องถิ่นเป็น อย่างดี มีอุดมการณ์ มีความเสียสละมีส่วนร่วม โดยการอุทิศตน เข้ามารับใช้ประชาชนในการบริหารท้องถิ่นให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ จึงจะถือได้ว่าการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นบรรลุเป้าหมายที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ ซึ่งตามหลักของการเลือกตั้ง ประชาชนจึงควรที่จะเลือกผู้แทนของตนด้วยหลักเหตุผล และใช้ดุลยพินิจ

โกวิท พวงงาม และอลงกรณ์ อรรถแสง (2547 : 11-17) กล่าวถึงในการเลือกตั้งควรเลือกคนให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและส่วนรวมให้มากที่สุดแต่ในความเป็นจริงกลับพบว่าการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นมักจะมีปัญหาหลายปัญหาที่มักจะพบเห็นอยู่เสมอได้แก่การซื้อสิทธิขายเสียงการใช้อิทธิพลการใช้กลวิธีที่ไม่โปร่งใสในด้านต่างๆของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้ส่งผลให้การเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังห่างไกลจากการเมืองที่มีความโปร่งใสแม้แต่การเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับเทศบาลซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใกล้ชิดกับประชาชนและโดยพื้นฐานแล้วประชาชนในเขตเทศบาลส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มคนชั้นกลางและมีการศึกษาสูงอาศัยอยู่ยังพบว่ามีปัญหาเช่นเดียวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่นซึ่งปัญหาและอุปสรรคที่มักจะพบในเทศบาลนั้นอาจสรุปได้ 3 ประการ คือ

1. ปัญหาการทุจริตการเลือกตั้งของนักการเมืองท้องถิ่นซึ่งการทุจริตนี้มีด้วยกันหลายรูปแบบเช่นการซื้อสิทธิขายเสียงการฉ้อโกงและคณะกรรมการระดมคนไปเลือกตั้งการใช้อิทธิพลข่มขู่ เป็นต้น

2. ปัญหาประชาชนไม่มีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมทางการเมืองการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนส่วนใหญ่จะเกิดจากการระดมจากผู้มีอิทธิพลหรือผู้มีอำนาจหรือเกิดจากการเห็นแก่ทรัพย์สินเงินทอง

3. โครงสร้างและรูปแบบของเทศบาลที่เป็นการใช้รูปแบบสภา-นายกเทศมนตรี (The Council - Mayor Form) ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและให้สมาชิกสภาเทศบาลเป็นผู้เลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลจำนวนหนึ่งเป็นฝ่ายนายกเทศมนตรีและคณะเทศมนตรีซึ่งเป็นการเลือกตั้งทางอ้อมซึ่งระบบนี้ส่งผลเสียหายหลายประการดังที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นจากปัญหาดังกล่าวรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จึงมุ่งที่จะแก้ปัญหา

ทางการเมือง โดยเฉพาะปัญหาเรื่อง การเลือกตั้งทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ให้มีความบริสุทธิ์ ยุติธรรมให้มากขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นกระบวนการทางการเมือง รูปแบบหนึ่งที่สำคัญ เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองหรือการสนับสนุนผู้แทนของตนให้เข้าไปใช้อำนาจในทางที่ถูกต้องเหมาะสมตามหลักกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ที่ได้วางไว้แทนตน ซึ่งการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นนั้นจะมีด้วยกันหลายประเภท ได้แก่ การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล การเลือกตั้งนายกเทศมนตรี การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นต้น

ระเบียบว่าด้วยการเลือกตั้งท้องถิ่น

การเลือกตั้งเป็นสิทธิและหน้าที่ของชนชาวไทยที่สำคัญยิ่งในกระบวนการทางการเมือง ในการเลือกตั้งท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นการเลือกสมาชิกหรือผู้บริหารท้องถิ่น ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2546 จึงขอนำหมวดและมาตราที่เกี่ยวข้องมากล่าวดังนี้

หมวด 1 บททั่วไป

มาตรา 6 ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครได้ไม่เกินจำนวน สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่พึงจะมีในเขตเลือกตั้ง การเลือกตั้งให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ

มาตรา 7 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการเลือกตั้งภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นดำรงตำแหน่งครบวาระหรือภายในหกสิบวันแต่วันที่ สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุอื่น ใคนอกจากครบวาระ เว้นแต่วาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาท้องถิ่นจะเหลืออยู่ไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจมีคำสั่งขยายหรือย่นระยะเวลาให้มีการเลือกตั้งตามวาระหนึ่งได้ตาม ความจำเป็นเมื่อพฤติการณ์พิเศษ โดยต้องระบุเหตุผลการมีคำสั่งดังกล่าวในการจัดให้มีการเลือกตั้ง ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการจัดเลือกตั้ง

มาตรา 8 เมื่อกรณีที่ต้องมีการเลือกตั้งให้ผู้อำนวยความสะดวกประจำองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นตามมาตรา 19 ประกาศให้มีการเลือกตั้งซึ่งอย่างน้อยต้องมีเรื่องดังต่อไปนี้

1. วันเลือกตั้ง
2. วันรับสมัครเลือกตั้งซึ่งต้องให้มีการรับสมัครไม่เกินสิบวันนับแต่ประกาศให้มีการเลือกตั้งและต้องกำหนดวันรับสมัครไม่น้อยกว่าห้าวัน
3. สถานที่รับสมัครเลือกตั้ง
4. จำนวนสมาชิกสภาท้องถิ่นที่จะมีการเลือกตั้งในแต่ละเขตเลือกตั้ง

5. จำนวนเขตเลือกตั้งซึ่งต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับอำเภอหรือตำบลหรือเขตท้องที่ที่อยู่ในเขตเลือกตั้ง

6. หลักฐานการรับสมัคร

กำหนดตาม 1, 2, 4 และ 5 ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดก่อน

หมวด 2 เขตเลือกตั้งหน่วยเลือกตั้งและที่เลือกตั้ง

มาตรา 13 การกำหนดเขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. การเลือกตั้งสมาชิกกรุงเทพมหานครให้ถือเป็นเขตเลือกตั้งถ้าเขตใดมีจำนวนราษฎรตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ประกาศในปีสุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้งเกินหนึ่งแสนคน ให้แบ่งเขตนั้นออกเป็นเขตเลือกตั้งโดยถือเกณฑ์จำนวนราษฎรหนึ่งแสนคนเศษของหนึ่งแสนถ้าเกินห้าหมื่นให้เพิ่มเขตเลือกตั้งในเขตนั้นได้อีกหนึ่งเขตเลือกตั้ง

2. การเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้ถือเขตอำเภอเป็นเขตเลือกตั้งในกรณีที่อำเภอใดสมาชิกได้เกินกว่าหนึ่งคน ให้แบ่งเขตอำเภอเป็นเขตเลือกตั้งเท่ากับจำนวนสมาชิกที่จะพึงมีในอำเภอนั้น

3. การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลให้แบ่งเขตเทศบาลเป็นสองเขตเลือกตั้งการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองให้แบ่งเขตเทศบาลเป็นสามเขตเลือกตั้งการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครหรือการเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยาให้แบ่งเขตเทศบาลหรือเขตเมืองพัทยาเป็นสี่เขตเลือกตั้งและต้องมีจำนวนสมาชิกสภาเทศบาลเท่ากันทุกเขตเลือกตั้ง

4. การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลให้ถือหมู่บ้านเป็นเขตเลือกตั้ง

5. การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นให้ถือเขตขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นเขตเลือกตั้งเว้นแต่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

หมวด 4 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งและบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

มาตรา 33 บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

1. มีสัญชาติไทยแต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

2. มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันที่ 1 มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง

3. มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันเลือกตั้ง

4. คุณสมบัติอื่นที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด
หมวด 5 ผู้สมัครการรับสมัครเลือกตั้งและตัวแทนผู้สมัคร

มาตรา 44 บุคคลผู้ที่มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิรับเลือกตั้ง

1. มีสัญชาติไทยโดยกำเนิด

2. มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง

3. มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลา
ติดต่อกัน ไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันรับเลือกตั้งหรือได้เสียภาษีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือน
และที่ดินหรือกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นเวลา
ติดต่อกันสามปีนับถึงปีที่สมัครรับเลือกตั้ง

4. คุณสมบัติอื่นที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือ หน่วยราชการ
ปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่างๆเป็นองค์การที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นตัวแทนของรัฐบาลในการพัฒนา
บริหารราชการแผ่นดินแทนรัฐบาลกลางตามอำนาจหน้าที่และตามพระราชบัญญัติกำหนดแผน และ
ขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยการให้ประชาชนใน
ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท้องถิ่นของตนเอง

แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการปกครองตามหลักการกระจายอำนาจเป็นแนวคิดเกี่ยวกับการ
การจัดระบบการปกครองของชุมชนที่มีอาณาเขตแน่นอนเป็นชุมชนที่มีสิทธิตามกฎหมายและการจัด
องค์กรที่จำเป็นเพื่อออกข้อบัญญัติในการจัดการเกี่ยวกับกิจกรรมท้องถิ่นของตน ได้โดยอิสระผู้วิจัยได้
ศึกษาเอกสารงานวิจัยต่างๆ ได้สาระสำคัญดังต่อไปนี้

ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น

ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 4 ให้ความหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังนี้ องค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นหมายถึงองค์การบริหารส่วนจังหวัดเทศบาลองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองพัทยากรุงเทพมหานคร
และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่กฎหมายจัดตั้งนอกจากนี้ยังมีนักวิชาการอีกหลายท่านได้ให้
ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่นดังนี้

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2544 : 33) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่
รัฐบาลได้กระจายอำนาจการปกครองให้ประชาชนในท้องถิ่น โดยรัฐมีหน้าที่ให้ความเป็นอิสระแก่
ประชาชน ในการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่น หรือเรียกว่า การกระจายอำนาจจากส่วนกลางให้

ท้องถิ่น แต่การให้ความเป็นอิสระนี้มีข้อจำกัดภายใต้รัฐธรรมนูญ มาตรา 1 ซึ่งบัญญัติว่า ประเทศเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเดี่ยวแบ่งแยกมิได้ การให้มีอิสระในการปกครองตนเองของท้องถิ่น ซึ่งมีอาจให้ความเป็นอิสระถึงขนาดให้แยกเป็นรัฐอิสระเป็นแบบมลรัฐได้

พวงทอง โยธาใหญ่ (2545 : 9) กล่าวไว้ว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางมอบอำนาจ ให้ประชาชนดำเนินการปกครองตนเอง โดยมีหน่วยการปกครองท้องถิ่นทำหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนา และการให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่องค์กรหน่วยการปกครองท้องถิ่น ให้มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ตัดสินใจ และดำเนินการภายใต้ขอบเขตของกฎหมายกำหนด

รศ.ดร. รัตนา เสริมพงศ์ (2546 : 15) ได้กล่าวไว้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง ประชาชนในท้องถิ่นซึ่งมีอำนาจปกครองตนเอง ตามที่ได้รับการกระจายอำนาจจากรัฐบาล ดำเนินการปกครองตนเองโดยจัดตั้งองค์กรขึ้นมาใช้อำนาจแทนประชาชน เรียกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนเป็นผู้บริหารท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นเป็นอิสระตามกรอบนโยบาย กฎหมาย และการกำกับดูแลของรัฐ

น.ดร. เมฆ ไตรรัตน์ (2547 : 22) กล่าวว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองซึ่งส่วนราชการได้มอบอำนาจการปกครองการบริหารกิจการให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำนาจหน้าที่และพื้นที่ของตนที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย โดยมีความเป็นอิสระตามควร

สมคิด เลิศไพฑูรย์ (2550 : 121) ให้ความหมายว่าการปกครองท้องถิ่น หมายถึง การกระจายอำนาจการปกครองให้ประชาชนในท้องถิ่นมีอำนาจอิสระในการปกครอง และการบริหารงานในท้องถิ่น โดยประชาชนเอง (Local Self Government)

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การที่รัฐมอบอำนาจในการปกครองให้ประชาชนในท้องถิ่นปกครองตนเอง และมีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นของตน ซึ่งแต่ละท้องถิ่นจะมีความต้องการ ศักยภาพที่แตกต่างกัน แต่ต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้อง แต่ทั้งนี้ต้องอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลางและ ที่สำคัญคือ ประชาชนในท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างกว้างขวาง

ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญมากในปัจจุบันเพราะทำให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครองตนเองการบริหารและการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองให้มีความเข้มแข็งดำเนินนโยบายตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งได้มีนักวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นดังนี้

อมร รักษาสัตย์ (2543 : 189-190) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่นมีความสำคัญอย่างมาก ต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งรัฐกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นมากขึ้น เท่าใด การปกครองส่วนท้องถิ่นยิ่งมีความสำคัญมากขึ้นเท่านั้น โดยเฉพาะรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน พ.ศ.2540 ได้ให้อำนาจแก่ท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น โดยความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น ตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน มีดังนี้

1. เน้นการให้ความอิสระ แต่ต้องไม่เกิดความแตกแยกในชาติ
2. เน้นสิทธิในการที่จะได้รับการจัดตั้งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน
5. มีองค์ประกอบขององค์กรคือ ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารท้องถิ่น
6. การให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการแต่งตั้งและถอดถอนบุคลากรท้องถิ่น
7. การให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการเสนอในการออกข้อบัญญัติท้องถิ่น
8. กำหนดให้องค์กรปกครองท้องถิ่นมีหน้าที่บำรุงศิลปวัฒนธรรม

จากแนวคิดในการปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ทางการปกครองของรัฐ ในอันที่จะรักษาความมั่นคงและความผาสุกของประชาชน โดยยึดหลักการกระจายอำนาจปกครอง และเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น อมร รักษาสัตย์ จึงสรุปได้ดังนี้

1. การปกครองส่วนท้องถิ่นคือรากฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตย (Basic Democracy) เพราะการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชนให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณมีความเกี่ยวข้องกับส่วนได้ส่วนเสียในการปกครอง การบริหารท้องถิ่นเกิดความรับผิดชอบ และห่วงแหนต่อประ โยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอาศัยอันจะนำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบการปกครองประชาธิปไตยในที่สุดโดยประชาชนจะมีโอกาสเลือกตั้งฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร การเลือกตั้งจะเป็นการฝึกฝนให้ประชาชนใช้ดุลพินิจเลือกผู้แทนที่เหมาะสมสำหรับผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไปบริหารกิจการของท้องถิ่นนับ ได้ว่าเป็นผู้นำในท้องถิ่นจะได้ใช้ความรู้ความสามารถบริหารงานท้องถิ่น เกิดความคุ้นเคยมีความชำนาญในการใช้สิทธิและหน้าที่พลเมืองซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติต่อไป

2. การปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง (Self Government) หัวใจของการปกครองระบบประชาธิปไตย ประการหนึ่งก็คือ การปกครองตนเอง มิใช่เป็นการปกครองอันเกิดจากคำสั่งเบื้องบน การปกครองตนเองคือ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง ซึ่งผู้บริหารท้องถิ่นนอกจากจะได้รับเลือกตั้งมาเพื่อรับผิดชอบบริหารท้องถิ่น โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากประชาชนแล้ว ผู้บริหารท้องถิ่นจะต้องฟังเสียงประชาชนด้วยวิถีทาง

ประชาธิปไตยต่างๆ เช่น เปิดโอกาสให้ประชาชนออกเสียงประชามติ (Referendum) ให้ประชาชนมีอำนาจถอดถอน (Recall) ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดความสำนึก ในความสำคัญของตนต่อท้องถิ่น ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ถึงอุปสรรคปัญหาและช่วยกันแก้ไข ปัญหาของท้องถิ่นตน

3. การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาระยะของรัฐบาล ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการกระจายอำนาจ โดยมีจุดประสงค์ในการแบ่งเบาระยะของรัฐบาล เนื่องจากความจำเป็นบางประการ นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ (2546 : 22) จำแนกลักษณะสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ว่าเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้น โดยกฎหมายจากส่วนกลางมีสถานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายมีขอบเขตการปกครองที่แน่นอนและมีคณะผู้แทนที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นผู้รับผิดชอบต่อการบริหารงานอย่างเป็นทางการและมีอำนาจในด้านการคลังมีอิสระในการกำหนดนโยบายและมีการบริหารงานของตนเอง

โกวิท พวงงาม (2552 : 33) การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง โดยการทำให้ประชาชนเข้าใจหลักการปกครองตนเอง โดยตรงและเพื่อตนเองอย่างชัดเจน เนื่องจากประชาชนจะได้รับผลกระทบโดยตรงจากการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งรับผิดชอบความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ การปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษารูปแบบประชาธิปไตยแก่ประชาชนดังนี้

1. การปกครองท้องถิ่นถือเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเพราะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชนทำให้เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่พลเมืองอันจะนำมาสู่ความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย

2. การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาระยะของรัฐบาล

3. การปกครองท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนรู้จักปกครองตนเองเพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดสำนึกในความสำคัญของตนเอง

4. การปกครองท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ

5. การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมายจากส่วนกลางมีสถานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายการปกครองท้องถิ่นถือเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการแบ่งเบาระยะของรัฐบาลทำให้ประชาชนรู้จักปกครองตนเองเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองทำให้ประชาชนเกิดสำนึกใน

ความสำคัญของตนเองสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ตรงจุดอย่างมีประสิทธิภาพตอบสนองแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเองได้

องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่น คือรูปแบบของการปกครองที่เป็นพื้นฐานการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบบประชาธิปไตย มีความสำคัญต่อการปกครองและการบริการราชการแผ่นดิน โดยเป็นองค์การหรือสถาบันที่ฝึกปฏิบัติการปกครองในระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม โดยให้ประชาชนครองตนเองและเลือกตัวแทนเข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารแทนตนเองซึ่งได้มีนักวิชาการ ได้กล่าวถึงองค์ประกอบการปกครองส่วนท้องถิ่น ไว้ดังนี้

ประทาน คงฤทธิศึกษากร (2537 : 138) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบการปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1. เป็นองค์ที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล และทบวงการเมือง
2. มีสภาและผู้บริหารระดับท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งตามหลักการที่บัญญัติไว้ใน

กฎหมายรัฐธรรมนูญ

3. มีอิสระในการปกครองตนเอง
4. มีเขตการปกครองที่ชัดเจนและเหมาะสม
5. มีงบประมาณรายได้เป็นของตนเองอย่างเพียงพอ
6. มีบุคลากรปฏิบัติงานของตนเอง
7. มีอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสมต่อการให้บริการ
8. มีอำนาจออกข้อบังคับกฎหมายของท้องถิ่น ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายแม่บท
9. มีความสัมพันธ์กับส่วนกลาง ในฐานะหน่วยงานระดับรองของรัฐ

สมพล ใจเย็น (2550 : 25) ได้กล่าวไว้ว่า การปกครองท้องถิ่น รูปแบบการปกครองที่เกิดขึ้นจากหลักการกระจายอำนาจการปกครองตามพื้นที่ จะจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นมา ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่างๆ เพื่อจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างตามกฎหมายกำหนดให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น คือ การให้คนในท้องถิ่นปกครองกันเอง

โกวิทช์ พวงงาม (2552 : 32-33) กล่าวว่าคณะกรรมการปรับปรุงระบบการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นโดยนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี แต่งตั้งคณะกรรมการดังกล่าว ตามคำสั่งที่ 262/2535 เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2535 เพื่อศึกษาระบบการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันในทุกรูปแบบ หาแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ การคลัง และงบประมาณ ตลอดจน

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาล หน่วยงานส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค กับหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกล่าวถึงองค์ประกอบการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. เป็นองค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล
2. มีสภาและผู้บริหารระดับท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้ง ตามหลักการที่บัญญัติไว้ใน

กฎหมายรัฐธรรมนูญ

3. มีอิสระในการปกครองตนเอง
4. มีเขตการปกครองที่ชัดเจน และเหมาะสม
5. มีงบประมาณรายได้เป็นของตนเองอย่างเพียงพอ
6. มีบุคลากรปฏิบัติงานตนเอง
7. มีอำนาจหน้าที่เหมาะสมต่อการให้บริการ
8. มีอำนาจออกข้อบังคับเป็นกฎหมายของท้องถิ่นภายใต้ขอบเขตของกฎหมายแม่บท
9. มีความสัมพันธ์กับส่วนกลางในฐานะเป็นหน่วยงานระดับรองของรัฐ

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่น ได้เรียนรู้การปกครองตนเอง มีสิทธิในการเลือกสมาชิกและผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทำให้เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่พลเมืองอันนำมาสู่ศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย โดยประชาชนมีส่วนร่วมและสามารถตรวจสอบได้ง่าย สามารถแก้ปัญหาในท้องถิ่นแต่ละแห่ง ได้อย่างรวดเร็วและมีความสอดคล้องกับการตัดสินใจของปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่

ลักษณะสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น

จากแนวคิดในการปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ทางการปกครองของรัฐ อันที่จะรักษาความมั่นคงและความผาสุกของประชาชน โดยยึดหลักการกระจายอำนาจการปกครอง และเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง การปกครองท้องถิ่นมีลักษณะสำคัญดังนี้

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ (2547 : 22) จำแนกลักษณะสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ว่า เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้น โดยกฎหมายจากส่วนกลาง มีสถานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย มีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน และมีคณะผู้แทนที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นผู้รับผิดชอบต่อการบริหารงานอย่างเป็นอิสระ และมีอำนาจในด้านการคลัง มีอิสระในการกำหนดนโยบาย และมีการบริหารงานของตนเอง

ประธาน สุวรรณมงคล (2547 : 4-5) กล่าวถึง ลักษณะสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1. เป็นนิติบุคคล นิติบุคคลเป็นสิ่งที่เกิดขึ้น โดยอำนาจของกฎหมาย การเป็นนิติบุคคลจึงเป็นการแสดงถึงฐานะทางกฎหมาย สำหรับการปกครองส่วนท้องถิ่นถือว่าเป็นนิติบุคคลในกฎหมายมหาชน โดยมีกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ตามที่ระบุไว้ในกฎหมายนั้นๆ และสามารถก่อหนี้พันธะทางกฎหมาย

2. มีอำนาจหน้าที่เฉพาะจะมีการดำเนินการตามกฎหมายบัญญัติไว้เป็นกาลเฉพาะให้เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบนั้นๆ ซึ่งอาจเป็นการระบุน้ำที่ไว้โดยชัดเจน หรืออาจเป็นการระบุให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถริเริ่มกระทำการใดๆ ที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้

3. ผู้บริหารมาจากการเลือกตั้ง โดยทั่วไปสมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหาร หรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นจะมาจากการเลือกตั้งของประชาชน โดยสมาชิกสภาท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน หรืออาจมาจากการเลือกตั้งทางอ้อม โดยสภาเป็นผู้เลือกคณะบริหารท้องถิ่นก็ได้ตามที่กฎหมายกำหนด

4. ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง การมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นเป็นเรื่องสำคัญ ทั้งนี้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

5. มีอิสระการบริหารอย่างเพียงพอ ในขอบเขตหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพบรรทัดฐานนโยบายและเป้าหมายที่กำหนด โดยรัฐบาลกลางมีหน้าที่เพียงสนับสนุนส่งเสริมและกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6. มีอำนาจในการจัดหารายได้ และใช้จ่ายรายได้อย่างอิสระตามสมควร มีการจัดหารายได้ในท้องถิ่นตนเองอย่างเพียงพอต่อการบริหารงาน มีแหล่งรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง เพื่อแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

7. มีการกำกับดูแลจากรัฐ การปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นส่วนย่อยส่วนหนึ่งของรัฐ และจัดตั้งโดยกฎหมายรองรับ มีโครงสร้างที่เป็นอิสระจากรัฐ การกำกับดูแลเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่จำเป็นไม่ขัดกับหลักความอิสระในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชน

พรชัย เทพปัญญา และคณะ (2547 : 1) ให้ความเห็นว่าลักษณะสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น คือ เป็นองค์กรที่มีการปฏิบัติงานต่อเนื่องกัน โดยไม่ขาดตอน มีอำนาจที่จะกระทำกิจกรรม

สาธารณะ มีความสามารถที่จะทำสัญญากับบุคคลหรือนิติบุคคลได้ มีสิทธิฟ้องร้องหรือถูกฟ้องร้อง คดีความในศาลได้ และมีความสามารถที่จะเก็บภาษีของตนเอง

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ลักษณะสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการปกครองที่เป็นนิติบุคคล มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบนั้นๆ โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ประชาชนมีสิทธิเลือกและถอดถอนบุคคลที่จะเข้าปกครองตนเองได้

ปัญหาการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง โดยการทำให้ประชาชนเข้าใจหลักการปกครองตนเองโดยตรงและเพื่อตนเองอย่างชัดเจน เนื่องจากประชาชนจะได้รับผลกระทบโดยตรงจากการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งรับผิดชอบความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ และการบริหารราชการแผ่นดินไทยจะเน้นหนักไปในทางรวมอำนาจมากกว่าการกระจายอำนาจสาเหตุเนื่องจากปัญหาความมั่นคง ซึ่งมีผู้แสดงความคิดเห็นถึงปัญหาของการปกครองท้องถิ่นไว้ดังนี้

โกวิท พวงงาม (2552 : 270 – 272) ได้กล่าวถึงปัญหาของการปกครองท้องถิ่นไว้ ดังนี้

1. ปัญหาจากเงื่อนไขการจัดตั้ง กองราชการส่วนตำบล กรมการปกครอง ซึ่งประเด็นปัญหาการประกาศจัดตั้ง อบต. โดยอาศัยเงื่อนไขตามรายได้เพียงอย่างเดียวก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ดังนี้
 - 1.1 พื้นที่ของ อบต. ส่วนมากไม่มีสภาพเป็นชุมชน แต่มีสภาพเป็นป่าประเภทต่างๆ (ยึดพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่แสดงอาณาเขตตำบล) ทำให้ไม่สามารถดำเนินการตามภารกิจของอบต. ได้
 - 1.2 จำนวนหมู่บ้านที่น้อยเกินไป หรือมากเกินไป ส่งผลต่อจำนวนสมาชิกสภา อบต. ทำให้ไม่สามารถจัด โครงสร้างการทำงานได้ (กรณีหมู่บ้านน้อย) และส่งผลต่อค่าใช้จ่ายประจำมากเกินไป (กรณีหมู่บ้านมาก) ซึ่งจะต้องจ่ายให้แก่สมาชิกสภา อบต.
 - 1.3 รายได้ที่กำหนดไว้เฉลี่ย 3 ปี ไม่น้อยกว่า 150,000 บาท (ไม่รวมเงินอุดหนุน) ไม่เพียงพอต่อรายจ่ายประจำ ซึ่ง อบต. ที่มีหมู่บ้านประมาณ 5 หมู่บ้าน จะต้องใช้จ่ายงบประมาณเป็นรายจ่ายประจำปีแต่ละปี 500,000 บาท เป็นเงินเดือน ค่าจ้างพนักงาน ลูกจ้าง และค่าตอบแทนสมาชิกสภา อบต. (ไม่รวมงบประมาณค่าบริหารงานประจำสำนักงาน)

2. ปัญหาอำนาจหน้าที่ของ อบต. มีดังนี้

- 2.1 อำนาจหน้าที่ของ อบต. ตามกฎหมายสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล กำหนดไว้กว้างขวางไม่ชัดเจน โดยไม่คำนึงถึงฐานะการคลัง และขีดความสามารถทางการบริหาร รวมถึงทักษะด้านเทคนิควิชาการต่างๆ ทำให้ อบต. จำนวนมากที่มีรายได้น้อยและขาดความรู้ทางเทคนิคไม่สามารถดำเนินการสาธารณะตามอำนาจหน้าที่ได้

2.2 อบต. มุ่งเน้นดำเนินกิจกรรมที่มีลักษณะการจัดทำกิจการสาธารณะด้านกายภาพ และโครงสร้างพื้นฐาน โดยมุ่งจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดซื้อ จัดจ้างเป็นหลัก สมาชิกสภา อบต. และคณะกรรมการบริหาร อบต. ยังไม่ให้ความสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมที่เป็นเรื่องของคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตตำบล หรือดำเนินกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม หรือการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หรือกิจกรรมสาธารณสุข หรือกิจกรรมด้านการศึกษา

2.3 อบต. ยังไม่สามารถดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในบางเรื่องได้ (ถึงแม้มีความต้องการที่จะทำ) เนื่องจากหน่วยงานของรัฐยังไม่ได้มอบหมายภารกิจให้ อบต. จัดทำ เพราะกฎหมายระเบียบต่างๆ ยังไม่มีการปรับปรุงแก้ไขให้ อบต. มีอำนาจดำเนินการได้

2.4 อบต. ส่วนใหญ่ยังไม่สนใจ หรือไม่เข้าใจ ในการประสานการดำเนินการร่วมกับหน่วยงานของรัฐ ตามอำนาจหน้าที่ของ อบต. มักจะผลักระงับให้เป็นของหน่วยงานของรัฐหรือยังไม่มีการร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล สุขาภิบาล และ อบจ.) ในการทำกิจการลักษณะของ “สหการ” เหตุผลหนึ่งที่ “สหการ” ยังไม่เกิดขึ้น เนื่องจากยังไม่ปรากฏแนวทางและวิธีการปฏิบัติที่ชัดเจนว่า อบต. จะดำเนินการอย่างไร

2.5 สมาชิกสภา อบต. และคณะกรรมการบริหาร อบต. ยังไม่เข้าใจในบทบาท อำนาจ และหน้าที่ รวมถึงการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่นั้นๆ ว่า จะดำเนินการ ได้อย่างไร หรือ อบต. ยังขาดทักษะในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ ขาดคู่มือที่จะแนะนำการทำงานตามอำนาจหน้าที่ที่เป็นรูปธรรม เข้าใจง่าย และปฏิบัติได้

3. ปัญหาการคลัง อบต. มีดังนี้

3.1 ฐานรายได้ของ อบต. ส่วนใหญ่ทั่วประเทศยังไม่กว้างพอที่จะหารายได้ให้เพียงพอต่อการกิจที่กฎหมายกำหนดไว้ ทำให้ อบต. ส่วนใหญ่ต้องพึ่งพาเงินอุดหนุน ขาดอิสระในการบริหารงาน

3.2 ซัดความสามารถในการจัดเก็บรายได้ อบต. ตำบล (ปัจจุบันจัดเก็บเฉพาะภาษีป้าย) ที่ผ่านมากการจัดเก็บรายได้ต้องพึ่งพาส่วนราชการอื่นๆ หาก อบต. ต้องดำเนินการจัดเก็บรายได้เองจะประสบปัญหาด้านขีดความสามารถของพนักงาน อบต. และจำนวนพนักงานที่จะจัดเก็บ (หากเพิ่มพนักงานจัดเก็บรายได้ก็จะส่งผลกระทบต่อการใช้จ่ายประจำที่มากขึ้น)

3.3 อบต. ส่วนใหญ่ยังมีขีดความสามารถทางการคลังอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้เพราะมีปัญหาจากหลายสาเหตุ เช่น มีข้อจำกัดเรื่องแหล่งรายได้ ไม่มีบุคลากรที่มีประสบการณ์และความรู้ด้านการคลัง ฯลฯ

4. ปัญหาอำนาจอิทธิพล มีดังนี้

4.1 อำนาจและอิทธิพลของระบบบริหารราชการของหน่วยงานราชการ ตั้งแต่สมัยที่เป็น สภาตำบลยังครอบงำการดำเนินงานด้านการคลังของ อบต.อยู่มาก โดยเฉพาะด้านการจัดงบประมาณรายจ่าย จากข้อมูลงบประมาณรายจ่ายของ อบต. ในปีงบประมาณ 2539 พบว่า อบต. หลายแห่งต้องตั้งงบประมาณเป็นเงินอุดหนุนให้หน่วยราชการต่างๆ ของอำเภอเพื่อจัดทำกิจการ บางอย่างตามความต้องการของหน่วยราชการนั้นๆ

4.2 อำนาจและอิทธิพลของคณะกรรมการการบริหารและสมาชิกสภา อบต. โดยตำแหน่งเหนือการใช้ดุลยพินิจโดยอิสระของสมาชิกสภา อบต. และกรรมการบริหารที่มาจากกรเลือกตั้ง ส่งผลให้ อบต. ประสบปัญหาความขัดแย้ง และความไม่เห็นพ้องกันในการทำกิจการสาธารณะเพื่อท้องถิ่น

5. ปัญหาการขาดทักษะการบริหาร ดังนี้

5.1 อบต. ส่วนใหญ่เกิดปัญหาการแบ่งแยกบทบาทและภารกิจระหว่างสภา อบต.และคณะกรรมการบริหาร อบต.ทำให้แต่ละฝ่ายไม่ปฏิบัติตามขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตน ซึ่งเป็นเหตุที่ทำให้เกิดความขัดแย้งใน อบต.

5.2 สมาชิกสภา อบต. ประธานสภา อบต. ยังไม่เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของกิจการสภา อบต.ที่ต้องดำเนินการ ทั้งในเรื่อง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับการประชุมสภา อบต. การควบคุมการประชุมสภา อบต. การหาข้อมูลสนับสนุนการประชุมของสมาชิกสภา อบต. รวมทั้งการจดบันทึก รายงานการประชุมสภา อบต. ซึ่งยังขาดการบันทึกอย่างเป็นทางการและถูกต้องสภา อบต. บางแห่งมีการแก้ไขรายงานการประชุมโดยไม่ถูกต้องตามระเบียบ และข้อบังคับ ลักษณะปัญหานี้จะเกิดกรณีปัญหาความถูกต้องตามกฎหมาย ถ้ารายงานการประชุมสภา อบต. มีผลต่อมติของสภา อบต. ที่เกี่ยวกับการอนุมัติการอนุญาต การให้ความเห็นชอบในกิจการสาธารณะของ อบต.

5.3 คณะกรรมการบริหาร อบต. ขาดทักษะในการบริหารจัดการองค์กร อบต.บางแห่ง คณะกรรมการบริหาร (โดยเฉพาะประธานกรรมการบริหารที่เคยเป็นกำนัน) บริหารงานแบบอำนาจนิยม บริหารตามใจตัวเองและพวกพ้อง ไม่ยึดกฎ ระเบียบ และข้อบังคับในการบริหาร โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องการเงิน การคลัง การบัญชี การจัดซื้อ – จัดจ้าง หากปลัด อบต.ที่บรรจุนิเทศศาสตร์ ประสพการณ์ทางการบริหารมักตกอยู่ใต้อำนาจการบริหารแบบอำนาจนิยมของคณะกรรมการบริหาร หรือไม่มีความขัดแย้งกับปลัด อบต. อย่างรุนแรง

5.4 ปัญหาการบริหารภายใต้กฎหมาย และระเบียบปฏิบัติที่มีมาก ยุ่งยาก ซับซ้อนจนสมาชิกสภา อบต. คณะกรรมการบริหาร อบต. หรือแม้แต่พนักงาน อบต. – ปลัด อบต.(บรรจุนิเทศศาสตร์)

ไม่สามารถสร้างความเข้าใจกับกฎระเบียบต่างๆ ได้ เป็นเหตุให้การปฏิบัติงานมีความบกพร่องและ ผิดกฎหมาย ผิดระเบียบในหลายๆ เรื่อง โดยเฉพาะเรื่องการเงิน การบัญชี การพัสดุ

6. ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

6.1 ประชาชนโดยทั่วไปยังไม่เข้าใจทั้งโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ของ อบต. ในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มักเคยชินต่อรูปแบบสภาตำบล และเคยชินต่อบทบาทการทำงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

6.2 ประชาชนส่วนมากยังขาดการมีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบ ติดตามการทำงาน ของ อบต. เป็นเหตุให้ อบต. เป็นองค์กรของรัฐ (ระดับท้องถิ่น) ในตำบล หมู่บ้าน มีอิทธิพลเหนือวิถี ชีวิตของประชาชน เป็นเจ้านายใหม่ของประชาชน (สัญลักษณ์ของเครื่องแบบสมาชิกสภา อบต. ทำให้มีอำนาจและอิทธิพลเหนือกว่าการที่ประชาชนจะเข้ามาควบคุม อบต.)

6.3 ประชาชนบางแห่งให้ความคาดหวังกับ อบต. สูงเกินไป โดยเข้าใจว่า อบต. จะเป็น องค์กรที่มาทำหน้าที่แทนหน่วยงานราชการ (อำเภอ) จึงเรียกร้องให้ อบต. ทำกิจการต่างๆ เช่น หน่วยราชการ โดยไม่คำนึงถึงรายได้ของ อบต. ว่ามีเท่าใด

ประชัน คະเนวัน (2553 ข : 76 - 80) ได้กล่าวถึงปัญหาของการปกครองท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. ปัญหาด้าน โครงสร้างท้องถิ่นในแต่ละรูปแบบ ไม่สอดคล้องกัน ไม่ว่าจะเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือเทศบาล ซึ่งทำให้การฝึกฝนเรียนรู้การปฏิบัติงาน การตรวจสอบตาม หลักการถ่วงดุลอำนาจ การ ใต้เค้การเมืองของท้องถิ่นสู่ในระดับสูงขึ้น จึงเป็นเรื่องของคุณสมบัติ เฉพาะตัวมากกว่าหลักการทั่วไป และขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น

2. อำนาจหน้าที่ ส่วนใหญ่จึงตกเป็นของรัฐทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นดำเนินการในรูปแบบ กระทรวง ทบวง กรม รัฐวิสาหกิจหรือองค์กรอื่นของรัฐ เช่น รัฐบาลลงไปชุดบ่อน้ำ ทำถนนลาดยาง ทำสะพาน คูแกทาคคลอง ขุดห้วยหนอง รักษาพยาบาล เป็นต้น ทั้งๆ ที่อำนาจหน้าที่เหล่านั้น ควรจะเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนรัฐบาลก็ควรที่จะดูแลในเรื่องใหญ่ๆ เช่น การป้องกันประเทศ เงินตรา การต่างประเทศ เศรษฐกิจระดับมหภาค เป็นต้น กล่าวโดยสรุป ท้องถิ่นมีอำนาจน้อยมากในขณะที่รัฐบาลมีอำนาจมากเกินไป

3. การคลัง จะครอบคลุมทั้งรายได้ รายจ่าย และเงินกู้ แต่ที่เป็นปัญหาขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นไทย คือ รายได้ไม่เพียงพอที่จะปฏิบัติงานตามหน้าที่ ดังนั้น การบริหารงานของ การปกครองท้องถิ่นไทย จึงต้องอาศัยเงินอุดหนุนจากรัฐบาล ปัญหาการคลังท้องถิ่น ดังนี้

3.1 การตั้งพึงงบประมาณจากส่วนกลางทำให้ส่วนกลางมีอำนาจ ในการกำหนดนโยบาย ให้ท้องถิ่นทำตามนโยบายที่กำหนดมาในระดับชาติแทนที่จะเป็นความคิดริเริ่มและความต้องการ ของท้องถิ่นเอง

3.2 แหล่งรายรับประจำยังไม่ได้สัดส่วนกับหน้าที่ที่ควรจะทำ รายได้ที่มีอยู่ไม่สามารถสร้างความเจริญหรือพัฒนาได้เต็มที่ งาน/โครงการสำคัญบางอย่างต้องรองบประมาณอื่นสนับสนุน เมื่อหน่วยการปกครองท้องถิ่นไม่มีรายได้คงที่ จะสร้างผลงานให้เป็นที่ศรัทธาของประชาชนได้ผลที่ตามมา คือ ขาดความร่วมมือจากประชาชน

3.3 การปรับปรุงแก้ไขอัตราภาษีหรือค่าธรรมเนียม หรือการริเริ่มเก็บภาษีชนิดใหม่ที่เป็นไปอย่างล่าช้า และกระบวนการในการเก็บภาษียังมีข้อบกพร่อง ขาดแคลนเจ้าหน้าที่และอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพ

3.4 รายได้สำคัญของการคลังท้องถิ่น คือ ภาษีอากร แต่ภาษีอากรเป็นรายได้ที่สำคัญทั้งของรัฐบาลและท้องถิ่น ภาษีที่เก็บได้ในภูมิภาคและท้องถิ่นต่างๆ ที่มีการกำหนดอัตราส่วนไว้อย่างแน่นอนแล้ว และในทางปฏิบัตินั้นเป็นไปด้วยความล่าช้า ซึ่งรวมไปถึงการให้เงินอุดหนุน

4. การบริหารงานบุคคล องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันมี 4 รูปแบบ คือ เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และรูปแบบพิเศษ คือ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา โดยมีพนักงานและข้าราชการส่วนท้องถิ่นประมาณ 70,000 คน ในการบริหารงานบุคคลดังกล่าว จะใช้ระบบแยกการดูแลออกจากกัน คือ คณะกรรมการข้าราชการส่วนจังหวัด (ก.จ.) ดูแลข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด คณะกรรมการพนักงานเทศบาล (ก.ท.) ดูแลพนักงานเทศบาล พนักงานเมืองพัทยา และพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร (ก.ก.) ดูแลข้าราชการกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ระบบการบริหารงานบุคคลดังกล่าว ไม่ทัดเทียมกับข้าราชการพลเรือนในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ความไม่มั่นคงในอาชีพของเจ้าหน้าที่หน่วยการปกครองท้องถิ่นจึงไม่สามารถดึงดูดคนที่มีความรู้ความสามารถให้เข้ามาทำงานได้ดีเท่าเทียมกับข้าราชการพลเรือน

5. การกำกับดูแล ประเทศไทยเป็นรัฐเดี่ยว องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลายจึงไม่มีความจำเป็นอิสระอย่างมลรัฐแต่ประการใด แต่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ “การกำกับดูแล” ไม่ใช่ “การบังคับบัญชา” รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงมหาดไทย อธิบดีกรมการปกครอง ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอ จึงมิใช่ผู้บังคับขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้นการตัดสินใจ ความคิดสร้างสรรค์ความหลากหลายขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงไม่มี

6. การมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นน้อยมาก มีการใช้สิทธิในการเลือกตั้ง ไม่มีส่วนร่วมอย่างอื่นเลย เช่น การตรวจสอบ การติดตาม การรับแจ้งข่าวสาร เป็นต้น

7. ทักษะคติของประชาชนต่อองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในอดีตประชาชนไม่ค่อยสนใจการเมืองท้องถิ่นมากนัก เพราะบุคลากรในองค์กรก็ไม่ได้รับการยกย่องเหมือนกับหน่วยราชการอื่นๆ มิได้แสดงบทบาทหน้าที่ของประชาชนให้ประชาชนได้เห็นว่าเป็นผู้รับผิดชอบดูแลการปกครองในเขตนั้นๆ จึงทำให้ประชาชนขาดความสนใจ แม้แต่การตรวจสอบจึงไม่มี ตลอดถึงงบประมาณองค์การปกครองท้องถิ่น ประชาชนก็ไม่ได้รับรู้ จึงทำให้ประชาชนส่วนใหญ่มองข้ามความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ปัญหาหลายด้าน แต่อย่างไรก็ตามก็มีผลดีมากกว่าผลเสีย เพราะการปกครองส่วนท้องถิ่นจะมุ่งให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดความรู้แจ้งทางการเมือง สร้างประชาธิปไตยที่มั่นคง เป็นการกระจายอำนาจการปกครองจากรัฐบาลกลางมาให้คนในระดับท้องถิ่นดูแลปกครองกันเอง ทั้งนี้เพื่อท้องถิ่นเกิดการพัฒนาและการใช้ทรัพยากรของตนเองที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและตอบสนองความต้องการของตนเองได้ดีที่สุด ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการเองโดยอิสระพอสมควรภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย

การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ความหมายของการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจเป็นการขยายอำนาจจากการบริหารราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคสู่ท้องถิ่น ถือเป็นแนวคิดที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจแก้ไขปัญหา รวมไปถึงการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง มีสาระสำคัญ ดังนี้

สีตางค์ แสงสุริย์วัชรา (2545 : 12) กล่าวถึงการกระจายอำนาจ หมายถึง หลักการจัดระเบียบการปกครองประเทศในระบอบประชาธิปไตย เป็นการถ่ายโอนภารกิจ หรือถ่ายโอนอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ส่วนท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) และมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง

พงศ์สัมพันธ์ ศรีสมทรัพย์ (2546 : 20) ให้ความหมายของการกระจายอำนาจ หมายถึง การที่รัฐมอบอำนาจบางอย่างในการจัดทำบริการสาธารณะให้แก่ท้องถิ่นหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปดำเนินการด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นหรือองค์กรนั่นเอง โดยราชการส่วนกลางเพียงแต่ควบคุมแต่ไม่ได้เข้าไปบังคับบัญชาสั่งการ

สำนักนายกรัฐมนตรีย (2546 : 3) การกระจายอำนาจ หมายถึง เป็นการกระทำหรือมาตรการที่รัฐบาลกลางหรือการบริหารส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ได้มอบอำนาจให้ท้องถิ่นจัดกิจกรรมหรือการบริการสาธารณะบางเรื่องภายในเขตของแต่ละท้องถิ่น หรือ โอนภารกิจบริการสาธารณะบางกิจการจากรัฐไปให้หน่วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สยาม คำปรีดา (2547 : 128) การกระจายอำนาจ หมายถึง การบริหารจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น หรือการกระจายอำนาจบางส่วนให้แก่หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อให้มีอำนาจดำเนินการภายในอาณาเขตของตน ด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นหรือองค์กรนั่นเอง โดยราชการส่วนกลางเพียงแต่ควบคุมแต่ไม่ได้เข้าไปบังคับบัญชาสั่งการ

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจเป็นการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบในการตัดสินใจทางการบริหารจากองค์กรบริหารส่วนกลางไปสู่องค์กรหน่วยงานระดับล่างหรือส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในการดำเนินกิจกรรมในท้องถิ่นของตน เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น และสามารถแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นของตนเองได้

ตามกฎหมายมาตรา 78 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 รัฐจะต้องกระจายอำนาจให้ส่วนท้องถิ่นทั้งตนเองและตัดสินใจในกิจการของส่วนท้องถิ่นได้ด้วยตนเองส่งผลให้มีการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดขึ้นใหม่ทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2542 รัฐได้ตราพระราชบัญญัติกฎหมายปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้น 4 ฉบับมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 ในสมัยปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยแบ่งออกเป็น 5 รูปแบบ (นันทวัฒน์ บรมานันท์ 2544 : 17-31) คือองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษเมืองพัทยา

รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นได้กำหนดในหมวดที่ 9 รวม 9 มาตราตั้งแต่มาตราที่ 282 ถึงมาตรา 290 สรุปได้ว่ารัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นมีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครองการบริหาร การบริหารงานบุคคลการเงินการคลังและมีอำนาจหน้าที่ของตนเอง โดยเฉพาะ (สัมพันธุ์ เศษอริก และคณะ. 2546 : 1) มาตรา 334 ของรัฐธรรมนูญได้มีบทบังคับให้รัฐบาลต้องออกกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใน 2 ปีต่อมาในสมัย นายชวน หลีกภัย ได้ออกพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มีสาระสำคัญในการกำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริหาร สาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองและมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดให้คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแผนปฏิบัติการเพื่อขอความเห็นชอบจาก คณะรัฐมนตรีและรายงานต่อรัฐสภาให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปีหรือภายในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีแนวคิดและขั้นตอนดังนี้

การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก็เพื่อให้ท้องถิ่นเข้ามาดำเนินการ แทนราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ซึ่งจะต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการกระจายอำนาจ โดยมี นักวิชาการกำหนดเนื้อหาสาระสำคัญไว้ ดังนี้

อนันต์ อนันตกุล (2551 : 10) ได้กล่าวถึง การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นมีสาระสำคัญดังนี้

1. อิสระในการปกครองตนเองสามารถใช้ดุลพินิจของตนเองในการปฏิบัติกิจการภายใน ขอบเขตของกฎหมาย โดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลางและ ไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของ หน่วยงานทางราชการ

2. งบประมาณของตนเองมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่ กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บเพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้ เจริญก้าวหน้าต่อไป

3. การควบคุมดูแลของรัฐเมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐเพื่อ ประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชน โดยส่วนรวม โดยการมีอิสระในการดำเนินงานของ หน่วยงานปกครองท้องถิ่นนั้นทั้งนี้มิได้หมายความว่ามิอิสระเต็มที่ที่เคียวคงหมายถึงเฉพาะอิสระใน การดำเนินการเท่านั้นเพราะมีฉะนั้นแล้วท้องถิ่นจะกลายเป็นรัฐอธิปไตยไปรัฐจึงต้องสงวนอำนาจ ในการควบคุมดูแลอยู่

การปกครองท้องถิ่นกำหนดขึ้นบนพื้นฐานทฤษฎีการกระจายอำนาจและอุดมการณ์ ประชาธิปไตยซึ่งมุ่งเปิด โอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทาง การเมืองและกิจกรรมการปกครองตนเองในระดับหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้จากลักษณะสำคัญของการ ปกครองส่วนท้องถิ่นที่เน้นการมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเองมีการเลือกตั้งมีองค์การหรือ สถาบันที่จำเป็นในการปกครองตนเองและที่สำคัญก็คือประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการ ปกครองตนเองอย่างกว้างขวาง

ขั้นตอนการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การกระจายอำนาจเป็นระบบการบริหารประเทศที่เปิด โอกาสให้ท้องถิ่นต่างๆ มีอำนาจใน การจัดการดูแลกิจการหลายๆ ด้านของตนเอง ไม่ใช่เป็นการปล่อยให้รัฐบาลกลางรวมศูนย์อำนาจใน การจัดการกิจการแทบทุกอย่างของท้องถิ่น กิจการที่ท้องถิ่นมีสิทธิจัดการดูแลมักจะ ได้แก่ ระบบ สาธารณูปโภค การศึกษาและศิลปวัฒนธรรม การดูแลชีวิตทรัพย์สิน และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม โดยมีนักวิชาการและหน่วยงาน ได้กำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจไว้ดังนี้

พิธีพิธี คำานวณศิลป์ และศุภวัฒนากร วงศ์ชนวสุ (2549 : 10) ตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 ได้กำหนดช่วงการกระจายอำนาจเป็น 3 ช่วงดังนี้

ในช่วง 4 ปีแรก (พ.ศ. 2544 -2547) จะเป็นช่วงของการปรับปรุงระบบการบริหารภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นการสร้างความพร้อมในการรองรับการถ่ายโอนภารกิจบุคลากรงบประมาณและทรัพย์สินรวมทั้งการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลังจากการถ่ายโอนในช่วง 4 ปีแรกสิ้นสุดลง

ต่อไปเป็นช่วงปี พ.ศ. 2548 - พ.ศ. 2553 จะเป็นช่วงเปลี่ยนการปรับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคประชาชนที่จะต้องเรียนรู้ร่วมกันในการถ่ายโอนภารกิจการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องจะทำให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินกิจการสาธารณะที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ดีขึ้นและทำให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความโปร่งใส

หลังจากปี พ.ศ. 2554 เป็นต้นไปประชาชนในท้องถิ่นจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสามารถเข้าถึงบริการสาธารณะได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรมประชาชนจะมีบทบาทในการตรวจสอบการตัดสินใจการกำกับดูแลตลอดจนการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมขององค์กรส่วนท้องถิ่นอย่างเต็มที่และการปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

สัมพันธ์ เศรษฐธิก และคณะ (2546 : 3-4) ได้กล่าวถึงการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. ให้มีการถ่ายโอนภารกิจในการจัดการบริการสาธารณะของรัฐให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใน 4-10 ปี
 2. กำหนดการจัดสรรภาษีและอากรเงินอุดหนุนและรายได้อื่นให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้รัฐบาลในปี พ.ศ. 2544 ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 และภายในไม่เกินปี พ.ศ. 2549 ไม่น้อยกว่าร้อยละ 35
 3. การจัดตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีเกี่ยวกับการบริการสาธารณะให้จัดสรรเงินอุดหนุนให้ตามความจำเป็นและความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 4. จัดระบบถ่ายโอนบุคลากรจากหน่วยงานของรัฐ
 5. ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับการถ่ายโอนภารกิจ
- จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ในการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นจุดเริ่มต้นของพัฒนาการ

ของการกระจายอำนาจของประเทศไทยซึ่งต้องการกลไกและมาตรการที่จะพัฒนาขึ้นในอนาคตเพื่อให้การกระจายอำนาจบรรลุผลสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องการความเข้าใจที่ตรงกันและความมุ่งมั่นเชื่อมั่นต่อปรัชญาและคุณค่าของการกระจายอำนาจจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องนับแต่รัฐบาลส่วนราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนที่พร้อมจะร่วมกันพัฒนาการกระจายอำนาจโดยผ่านกระบวนการการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและมั่นคง

รูปแบบของการปกครองส่วนท้องถิ่น

ปัจจุบันประเทศไทยได้แบ่งรูปแบบการปกครองท้องถิ่นไว้ 5 รูปแบบ คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา แต่ผู้วิจัยขอนำรูปแบบการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลมากล่าว เพราะผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านด่าน อำเภอบ้านด่าน จังหวัดบุรีรัมย์ ดังนี้

การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล

เทศบาลเป็นหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นที่ได้รับการยอมรับและใช้ในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอยู่ทั่วโลกการปกครองในรูปแบบของเทศบาลนับเป็นการปกครองที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองและบริหารท้องถิ่นของตนเองมากที่สุดกล่าวคือประชาชนเสียภาษีในแต่ละพื้นที่ที่สามารถที่จะเลือกผู้แทนของตนที่เรียกว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเข้าไปบริหารดูแลจัดเก็บภาษีท้องถิ่นหรือใช้ภาษีดังกล่าวให้เกิดประโยชน์กับท้องถิ่นมากที่สุด

โกวิท พวงงาม (2550 : 105) ได้กล่าวไว้ว่า เทศบาลนับเป็นจุดกำเนิดของการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบแรกของประเทศไทย โดยถือกำเนิดขึ้นตามพระราชบัญญัติระเบียบเทศบาลพุทธศักราช 2476 ถือว่าเป็นหน่วยการปกครองที่ส่วนท้องถิ่นที่มีประวัติความเป็นมายาวนานที่สุดเมื่อพุทธศักราช 2440 รัชกาลที่ 5 ทรงมีพระราชดำริให้ทดลองจัดตั้งหน่วยการปกครองแบบใหม่ในระดับท้องถิ่น เรียกว่า สุขาภิบาล และมีการจัดตั้งกรมสุขาภิบาลขึ้นมาสำหรับเจ้าพนักงานที่จะเข้ามาดูแลสุขาภิบาลกรุงเทพฯ นั้น เสนาบดีกระทรวงนครบาลเป็นผู้เลือก

การจัดตั้งเทศบาล

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 ได้กำหนดการจัดตั้งเทศบาลไว้ในมาตรา 7 เมื่อท้องถิ่นใดมีสภาพอันสมควรยกฐานะเป็นเทศบาลให้จัดตั้งท้องถิ่นนั้นๆ เป็นเทศบาลตำบลเทศบาลเมืองหรือเทศบาลนครและได้กำหนดเทศบาลไว้ 3 ประเภทดังนี้

มาตรา 9 เทศบาลตำบล ได้แก่ท้องถิ่นซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบลประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้นให้ระบุชื่อและเขตเทศบาลไว้ด้วย

มาตรา 10 เทศบาลเมือง ได้แก่ท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดหรือท้องถิ่นชุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่หนึ่งหมื่นคนขึ้นไปทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้และซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้นให้ระบุชื่อและเขตของเทศบาลไว้ด้วย

มาตรา 11 เทศบาลนคร ได้แก่ท้องถิ่นชุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ห้าหมื่นคนขึ้นไปทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้และซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลนครประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้นให้ระบุชื่อและเขตของเทศบาลไว้ด้วย

การบริหารกิจการเทศบาลรูปแบบนายกเทศมนตรี

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 กล่าวว่าเดิมก่อนปี พ.ศ. 2543 เทศบาลในประเทศไทยมีเพียงรูปแบบเดียวคือเทศบาลในรูปแบบคณะเทศมนตรีแต่ในปัจจุบันภายหลังปี พ.ศ. 2543 เป็นต้นมากฎหมายได้แก้ไขให้เทศบาลมีรูปแบบเพิ่มขึ้นได้อีกรูปแบบหนึ่งก็คือเทศบาลในรูปแบบนายกเทศมนตรีซึ่งการบริหารกิจการของเทศบาลในรูปแบบของคณะเทศมนตรีได้ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 ทำให้ในปัจจุบันเทศบาลมีการบริหารในรูปแบบนายกเทศมนตรีซึ่งมีองค์การเทศบาลประกอบด้วย 2 ส่วนคือสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีดังนี้

1. สภาเทศบาล

สภาเทศบาลทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติมีหน้าที่โดยตรงในการควบคุมและตรวจสอบการบริหารงานของคณะเทศมนตรีสภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิกเทศบาลหรือเรียกโดยย่อว่า ส.ท. สมาชิกเหล่านี้ได้รับการเลือกตั้งจากราษฎรในท้องถิ่นและดำรงตำแหน่งทำหน้าที่เป็นตัวแทนของราษฎรในท้องถิ่นตามวาระคือ 4 ปีจำนวนของสมาชิกเทศบาลในแต่ละเทศบาลจะไม่เท่ากันจำนวนมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับประเภทของเทศบาลคือ

สภาเทศบาลตำบล	มีสมาชิกทั้งหมด	12 คน
สภาเทศบาลเมือง	มีสมาชิกทั้งหมด	18 คน
สภาเทศบาลนคร	มีสมาชิกทั้งหมด	24 คน

สภาเทศบาลมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดดังนี้

1. อำนาจในการตราเทศบัญญัติสมาชิกสภาเทศบาลทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติคือการตราเทศบัญญัติเพื่อใช้เป็นข้อบังคับในท้องถิ่น โดยเฉพาะการพิจารณาร่างเทศบัญญัติงบประมาณประจำปีถือว่าเป็นการใช้อำนาจสูงสุดในการควบคุม เพราะถ้าสภาเทศบาลไม่เห็นด้วยกับร่างเทศบัญญัติงบประมาณประจำปีมีความหมายถึงการไม่ยอมรับของราษฎรในท้องถิ่นด้วยการทำหน้าที่ของ

คณะเทศมนตรีก็สิ้นสุดโดยทั่วไปการร่างเทศบัญญัติงบประมาณประจำปีของคณะเทศมนตรีก็มี ข้อมูลต่างๆเพื่อจัดทำร่างงบประมาณมีการแสดงความคิดเห็นนอกรอบระหว่างสมาชิกสภาเทศบาล และคณะเทศมนตรี

ในกรณีที่เป็นการประเด็นปัญหาเมื่อนำเข้าสู่สภาเทศบาลสมาชิกสภาเทศบาลจึงเห็นด้วย และ ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดไม่เห็นด้วยในขณะที่สมาชิกสภาเห็นด้วยการตัดสินใจขั้นสุดท้ายจึงขึ้นอยู่กับ รัฐมนตรีมหาดไทยว่าจะดำเนินการอย่างไร

2. อำนาจในการควบคุมฝ่ายบริหารสภาเทศบาลมีอำนาจในการควบคุมฝ่ายบริหารให้ ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผนและนโยบายที่กำหนดไว้โดยมีมาตรการควบคุมที่ สำคัญ 4 ประการคือการแถลงนโยบายของนายกเทศมนตรีต่อสภาการตั้งกระทู้ถามการเปิดอภิปราย และการอนุมัติงบประมาณประจำปี

3. อำนาจในการแต่งตั้งคณะกรรมการของสภาเทศบาลเพื่อที่จะให้การดำเนินงานต่างๆ ของสภาเทศบาลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสภาเทศบาลมีอำนาจหน้าที่จะแต่งตั้ง คณะกรรมการเพื่อให้ปฏิบัติภารกิจที่มอบหมายให้ทำซึ่งคณะกรรมการที่สภาเทศบาลจะแต่งตั้ง สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภทคือคณะกรรมการสามัญเป็นคณะกรรมการที่ประกอบด้วย สมาชิกสภาเทศบาลและคณะกรรมการวิสามัญเป็นคณะกรรมการที่ประกอบด้วยสมาชิกสภา เทศบาลหรือผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสภาเทศบาลซึ่งได้รับเลือกจากสภา เทศบาลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ตามที่มอบหมาย

2. นายกเทศมนตรี

ตามความในมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 ได้กำหนดให้เทศบาลมีนายกเทศมนตรีหนึ่งคนซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของ ประชาชนมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปีนับแต่วันเลือกตั้งและจะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน สองวาระไม่ได้และในมาตรา 48 นายกเทศมนตรีสามารถแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีเพื่อช่วยเหลือ การบริหารราชการดังนี้

เทศบาลตำบลแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกิน 2 คน

เทศบาลเมืองแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกิน 3 คน

เทศบาลนครแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกิน 4 คน

อำนาจหน้าที่ของนายกเทศมนตรีได้กำหนดในมาตรา 48 ไว้ดังนี้

1. กำหนดนโยบายไม่ขัดต่อกฎหมายและรับผิดชอบในการบริหารราชการของเทศบาลให้ เป็นไปตามกฎหมายเทศบัญญัติและนโยบาย

2. สั่งอนุญาตอนุมัติเกี่ยวกับราชการของเทศบาล

3. แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกเทศมนตรีที่ปรึกษานายกเทศมนตรีและเลขานุการนายกเทศมนตรี

4. วางระเบียบเพื่อให้งานของเทศบาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

5. รักษาการให้เป็นไปตามเทศบัญญัติ

6. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่นนอกจากนี้นายกเทศมนตรียังมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. อำนาจหน้าที่ในการควบคุมดูแลและรับผิดชอบในการบริหารกิจการของเทศบาลตามที่กฎหมายเทศบาลและกฎหมายอื่นกำหนดไว้

2. อำนาจหน้าที่ในการเปรียบเทียบคดีที่ละเมิดต่อเทศบัญญัติ โดยนายกเทศมนตรีหรือเทศมนตรีคนใดคนหนึ่งมีอำนาจเปรียบเทียบปรับในคดีที่มีการละเมิดต่อเทศบัญญัติได้และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

3. อำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติการต่างๆตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ เช่นเดียวกับกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในการปฏิบัติงานต่างๆ ในเขตเทศบาลตามบทบัญญัติของกฎหมายลักษณะการปกครองท้องที่หรือกฎหมายอื่นใดที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณาเห็นสมควรไว้โดยกฎกระทรวง

3. อำนาจหน้าที่ของเทศบาล

อำนาจหน้าที่ของเทศบาลที่กำหนดตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และแก้ไขเพิ่มเติมจนถึง (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546

ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายเทศบาลตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตดังต่อไปนี้ (มาตรา 50)

1. รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน

2. ให้มีการบำรุงทางบกและทางน้ำ

3. รักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะรวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

4. ป้องกันและระงับโรคติดต่อ

5. ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง

6. ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม

7. ส่งเสริมการพัฒนาสตรีเด็กเยาวชนผู้สูงอายุและผู้พิการ

8. บำรุงศิลปจารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

9. หน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล

ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายเทศบาลตำบลอาจจัดกิจกรรมใดๆ ในเขตเทศบาลดังต่อไปนี้

(มาตรา 51)

1. ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
2. ให้มีโรงฆ่าสัตว์
3. ให้มีตลาดท่าเทียบเรือและท่าข้าม
4. ให้มีสุสานและฌาปนสถาน
5. บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
6. ให้มีการบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้
7. ให้มีการบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
8. ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
9. เทศพาณิชย์

หน้าที่ของเทศบาลที่กำหนดตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจาย

อำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

มาตรา 16 ให้เทศบาลเมืองพัทยาและองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่

ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง

ดังนี้

1. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
2. การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบกทางน้ำและทางระบายน้ำ
3. การจัดให้มีและควบคุมตลาดท่าเทียบเรือท่าข้ามและที่จอดรถ
4. การสาธารณสุข普及และการก่อสร้างอื่นๆ
5. การสาธารณสุขการ
6. การส่งเสริมการฝึกและการประกอบอาชีพ
7. การพาณิชย์การส่งเสริมการลงทุน
8. การส่งเสริมการท่องเที่ยว
9. การจัดการศึกษา
10. การสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กสตรีคนชราและ

ผู้ด้อยโอกาส

11. การบำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของ

ท้องถิ่น

12. การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

13. การจัดการให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
14. การส่งเสริมกีฬา
15. การส่งเสริมประชาธิปไตยโดยความเสมอภาคและสิทธิเสรีภาพของประชาชน
16. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
17. การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
18. การกำจัดขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย
19. การสาธารณสุขการอนามัยครอบครัวและการรักษาพยาบาล
20. การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
21. การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
22. การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
23. การรักษาความปลอดภัยความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการอนามัยโรงมหรสพและสาธารณสถานอื่นๆ
24. การจัดการการบำรุงรักษาและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
25. การผังเมือง
26. การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร
27. การดูแลรักษาที่สาธารณะ
28. การควบคุมอาคาร
29. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
30. การรักษาความสงบเรียบร้อยการส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
31. กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

บริบทเทศบาลตำบลบ้านด่าน อำเภอบ้านด่าน จังหวัดบุรีรัมย์

ความเป็นมาของเทศบาลตำบลบ้านด่าน

เทศบาลตำบลบ้านด่าน เป็นองค์กรหนึ่งที่ได้จัดตั้งเป็นเทศบาลตำบลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 จัดตั้งเป็นเทศบาลตำบลบ้านด่าน อำเภอบ้านด่าน จังหวัดบุรีรัมย์ ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2551 ซึ่งผู้วิจัยขอนำบริบทของเทศบาลตำบลบ้านด่าน มากล่าวโดยสังเขป ดังนี้ (เทศบาลตำบลบ้านด่าน. 2555 : 3-17)

ตราสัญลักษณ์

เทศบาลตำบลบ้านด่าน มีตราประจำเทศบาลเป็นรูปช้าง ซึ่งมีความหมาย ดังนี้
รูปทรงช้าง ช้างถือเป็นสัตว์มงคลคู่บ้านคู่เมืองมาแต่สมัย โบราณ อีกทั้งในสมัยก่อนจังหวัด
บุรีรัมย์เป็นป่าส่วนใหญ่ มีช้างจำนวนมาก และราษฎร ได้จับช้างมาใช้งาน ช้างจึงเป็นสัตว์ที่มี
ความสำคัญแก่ท้องถิ่นมาก จึงถือเอาช้างเป็นสัญลักษณ์แห่งความรุ่งเรืองและความอุดมสมบูรณ์

สภาพทั่วไป

ที่ตั้ง

ข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้ง อาณาเขต ประชากร สาธารณสุข ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของบุรีรัมย์ และอยู่ห่างจากศาลา
กลางจังหวัดบุรีรัมย์ ประมาณ 20 กิโลเมตร โดยมีทางหลวงหมายเลข 219 จากจังหวัดบุรีรัมย์ ผ่าน
ตำบลบ้านด่านออกไปทางอำเภอสตึก ซึ่งสามารถเชื่อมต่อไปจังหวัดอื่นๆ ได้

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดตำบลคูเมือง และตำบลโนนขวาง	อำเภอกูเมือง อำเภอบ้านด่าน	จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์
ทิศใต้	ติดตำบลบัวทอง	อำเภอมืองบุรีรัมย์	จังหวัดบุรีรัมย์
ทิศตะวันออก	ติดตำบลวังเหนือ และตำบลปราสาท	อำเภอมืองบุรีรัมย์ อำเภอบ้านด่าน	จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์
ทิศตะวันตก	ติดตำบลกลันทา	อำเภอมือง	จังหวัดบุรีรัมย์

เขตการปกครอง

เทศบาลตำบลบ้านด่าน มีเขตการปกครองครอบคลุมพื้นที่ 1 ตำบล คือ ตำบลบ้านด่าน
อำเภอบ้านด่าน จังหวัดบุรีรัมย์ มีพื้นที่ทั้งหมด 49.5 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 30,000 ไร่

จำนวนหมู่บ้าน/ชุมชน

เทศบาลตำบลบ้านด่าน ประกอบด้วยหมู่บ้าน 20 หมู่บ้าน/ชุมชน ได้แก่

1. ชุมชนบ้านตะไคง	หมู่ที่	1
2. ชุมชนบ้านกระคิง	หมู่ที่	2
3. ชุมชนบ้านด่าน	หมู่ที่	3
4. ชุมชนบ้านโคกวัด	หมู่ที่	4
5. ชุมชนบ้านโนนสวรรค์	หมู่ที่	5
6. ชุมชนบ้านนาฝาย	หมู่ที่	6
7. ชุมชนบ้านโชนซ้ำ	หมู่ที่	7

8. ชุมชนบ้านทุ่งสว่าง	หมู่ที่ 8
9. ชุมชนบ้านสองห้อง	หมู่ที่ 9
10. ชุมชนบ้านหนองบึง	หมู่ที่ 10
11. ชุมชนบ้านโคกขาม	หมู่ที่ 11
12. ชุมชนบ้านโนนสว่าง	หมู่ที่ 12
13. ชุมชนบ้านหนองทับ	หมู่ที่ 13
14. ชุมชนบ้านโนนเจริญ	หมู่ที่ 14
15. ชุมชนบ้านโพธิ์ทอง	หมู่ที่ 15
16. ชุมชนบ้านหนองบัวทอง	หมู่ที่ 16
17. ชุมชนบ้านหัวถนน	หมู่ที่ 17
18. ชุมชนบ้านระหาร	หมู่ที่ 18
19. ชุมชนบ้านหนองหว้าประชาสรรค์	หมู่ที่ 19
20. ชุมชนบ้านเสม็ด	หมู่ที่ 20

ภูมิประเทศ

ภูมิประเทศของตำบลบ้านค่านมีลักษณะเป็นที่ราบ พื้นที่ของเทศบาลตำบลบ้านค่านอยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ 150-180 เมตร และมีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ คือ ห้วยลำตะโคง ลำห้วยท้องเรือ สภาพพื้นที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัย และส่วนใหญ่ใช้เป็นพื้นที่ทางการเกษตร

สภาพภูมิอากาศ

ฤดูกาลประกอบด้วย 3 ฤดู คือ

ฤดูร้อน	เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ไปจนถึงเดือนพฤษภาคม
ฤดูฝน	เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมไปจนถึงเดือนตุลาคม
ฤดูหนาว	เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคมไปจนถึงเดือนกุมภาพันธ์

ท้องถิ่นในตำบล

จำนวนเทศบาล 1 แห่ง

จำนวนองค์การบริหารส่วนตำบล 1 แห่ง

1. ประชากร

มีประชากรทั้งสิ้น 11,663 คน แยกเป็นชาย 5,700 คน หญิง 5,763 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 236 คน/ตารางกิโลเมตร (สำนักงานทะเบียนอำเภอบ้านค่าน : 2556) แยกได้ดังนี้ (ข้อมูล ณ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2556)

ตาราง 2.1 จำนวนประชากรในเขตเทศบาลตำบลบ้านดำน

หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร (คน)			จำนวน ครัวเรือน
		ชาย	หญิง	รวม	
1	ชุมชนบ้านตะโคง	532	575	1,107	245
2	ชุมชนบ้านกระดิ่ง	312	331	643	167
3	ชุมชนบ้านดำน	304	354	658	158
4	ชุมชนบ้านโคกวัด	365	380	745	205
5	ชุมชนบ้านโนนสวรรค์	208	235	443	120
6	ชุมชนบ้านนาฝาย	243	251	494	107
7	ชุมชนบ้านโยนซ่า	265	259	524	120
8	ชุมชนบ้านทุ่งสว่าง	315	322	637	126
9	ชุมชนบ้านสองห้อง	371	404	775	210
10	ชุมชนบ้านหนองบึง	173	167	340	76
11	ชุมชนบ้านโคกขาม	189	184	373	74
12	ชุมชนบ้านโนนสว่าง	264	259	523	128
13	ชุมชนบ้านหนองทับ	434	434	868	206
14	ชุมชนบ้านโนนเจริญ	397	430	827	164
15	ชุมชนบ้านโพธิ์ทอง	243	237	480	88
16	ชุมชนบ้านหนองบัวทอง	235	244	479	113
17	ชุมชนบ้านหัวถนน	124	140	264	74
18	ชุมชนบ้านระหาร	119	127	246	57
19	ชุมชนบ้านหนองหว้าประชาสรรค์	438	452	890	237
20	ชุมชนบ้านเสม็ด	169	178	347	82
	รวม	5,700	5,963	11,663	2,757

ที่มา : เทศบาลตำบลบ้านดำน (2555 - 2556 : 10)

2. อาชีพ

ราษฎรส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม

3. หน่วยธุรกิจในประเทศเทศบาลตำบลบ้านด่าน

- ปิ๊มน้ำมันและก๊าซ (รวมถึงปิ๊มหลดค/ปิ๊มหยอดเหรียญ) 2 แห่ง
- โรงสีข้าวขนาดเล็ก 32 แห่ง
- ร้านค้า (รวมถึงร้านค้าทุกชนิด) 111 แห่ง
- ร้านอาหาร 6 แห่ง
- ร้านค้าปลีก (ทวีกิจซูเปอร์เซ็นเตอร์) 1 แห่ง

4. การศึกษา

- โรงเรียนประถมศึกษา 5 แห่ง
- โรงเรียนมัธยมศึกษา 1 แห่ง
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4 แห่ง

5. สถาบันและองค์ทางศาสนา

- วัด/สำนักสงฆ์ 14 แห่ง
- โบสถ์คริสต์ 1 แห่ง

6. สาธารณสุข

- โรงพยาบาลขนาด 10 เตียง 1 แห่ง
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ 1 แห่ง
- ร้านขายยาแผนปัจจุบัน 1 แห่ง

7. ความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน

- สถานีตำรวจ 1 แห่ง

8. สถาบันการเงิน (ธนาคาร)

- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร 1 แห่ง

9. การคมนาคม

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 219 ระหว่างจังหวัดบุรีรัมย์ – อำเภอบ้านด่าน – สตึก
- ทางหลวงชนบทระหว่าง ตำบลปราสาท – ตำบลโคกเหล็ก อำเภอห้วยราช
- ทางหลวงชนบทระหว่าง บ้านด่าน – ตำบลวังเหนือ จำนวน 2 สาย
- ทางหลวงชนบทระหว่าง ตำบลบ้านด่าน – ตำบลกลันทา จำนวน 2 สาย

10. การโทรคมนาคม

- ที่ทำการ ไปรษณีย์โทรเลข เอกชนอนุญาต 1 แห่ง
- โทรศัพท์สาธารณะ 20 แห่ง

11. การไฟฟ้า

- จำนวน 20 ชุมชน/หมู่บ้าน ประชากรที่มีไฟฟ้าใช้ 100%

12. แหล่งน้ำธรรมชาติ

- ลำห้วย จำนวน 3 สาย ได้แก่ ลำตะโคง, ลำห้วยท้องเรือ, ลำห้วยยาง
- บึง หนอง และอื่นๆ 48 แห่ง

13. แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

- ฝายน้ำ 5 แห่ง
- บ่อน้ำตื้น 54 แห่ง
- บ่อโยก 24 แห่ง
- ประปาหมู่บ้าน 12 แห่ง

14. ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่

ทรัพยากรดิน

- สภาพดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย เหมาะสำหรับการเกษตรกรรม

ทรัพยากรน้ำ

- ลำห้วยท้องเรือ ไหลผ่าน หมู่ 17 หมู่ 2 หมู่ 16 และลงสู่ลำห้วยตะโคง
- ลำห้วยตะโคง ไหลผ่าน หมู่ 14 หมู่ 8 หมู่ 1 หมู่ 16 หมู่ 2 หมู่ 3 หมู่ 4 หมู่ 19 และหมู่ 18
- ลำห้วยยาง ไหลผ่าน หมู่ 6 หมู่ 11

ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านด่าน

วิสัยทัศน์การพัฒนา

วิสัยทัศน์เทศบาลตำบลบ้านด่าน

“ชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีหลักธรรมาภิบาล บนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง”

ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา

ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

1. ก่อสร้างปรับปรุงบำรุงรักษาซ่อมแซมถนน ทางระบายน้ำ สะพาน ท่อระบายน้ำ
2. ต่อเติม ปรับปรุง บำรุงรักษา ระบบไฟฟ้าสาธารณะขยายเขตไฟฟ้า
3. ติดตั้งสัญญาณไฟจราจร เครื่องหมายจราจร ป้ายบอกทาง

4. ก่อสร้าง ปรับปรุง พัฒนา และขยายเขตการบริการประจำ
5. ส่งเสริม สนับสนุนพัฒนา จัดหาแหล่งน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

1. พัฒนาส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมการลดรายจ่าย
2. พัฒนาส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมการเพิ่มรายได้
3. พัฒนาส่งเสริมกิจกรรมการออม
4. พัฒนาส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามการบริหารจัดการชุมชนที่ดี

ยุทธศาสตร์การพัฒนาดังคมและคุณภาพชีวิต

1. ส่งเสริมพัฒนา สนับสนุน โครงการด้านสาธารณสุขชุมชน
2. จัดหาสถานที่ก่อสร้างตลาดสด
3. ส่งเสริมสนับสนุนสวัสดิการ เด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ/ผู้ป่วย ผู้ด้อยโอกาส
4. การป้องกันบรรเทาสาธารณภัย และการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด
5. ส่งเสริมสนับสนุนการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อม

1. ส่งเสริม พัฒนา สนับสนุนกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. กิจกรรมให้ความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. ปรับปรุงและพัฒนาภูมิทัศน์
4. ส่งเสริม สนับสนุน ระบบบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี
5. ส่งเสริมพัฒนาศักยภาพบุคลากร และองค์กรให้มีขีดความสามารถในการพัฒนา
6. ส่งเสริมสนับสนุนความสามัคคี สมานฉันท์และเทิดทูนปกป้องสถาบัน

ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล

1. ส่งเสริมพัฒนาศักยภาพบุคลากร และองค์กร
2. จัดกิจกรรมประชุม อสม.

ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น

1. ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมด้านการศึกษา
2. ปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการศึกษาก่อนปฐมวัย
3. ส่งเสริมการศึกษาของบุคลากรในกองการศึกษา

ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาเทศบาลตำบล

1. การท่องเที่ยว
2. เศรษฐกิจและการเกษตร
3. เมืองน่าอยู่และพัฒนาคุณภาพชีวิต

นโยบายของผู้บริหารท้องถิ่น

นโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐาน

ให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ประเภทสาธารณูปโภค สาธารณูปการ เพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวกสบาย โดยมีแนวทางดำเนินการดังนี้

1. ดำเนินการก่อสร้างระบบสาธารณูปโภคต่างๆเท่าที่จำเป็น
2. ดำเนินการปรับปรุงซ่อมแซมระบบสาธารณูปโภคที่มีอยู่ให้มีสภาพสมบูรณ์
3. ดำเนินการเร่งรัดปรับปรุงไฟฟ้าแสงสว่าง และขยายเขตไฟฟ้า

นโยบายด้านสังคม

ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษา การสาธารณสุข ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

1. ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 - 1.1 จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในเขตเทศบาลตำบลบ้านด่าน
 - 1.2 จัดให้มีการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมพื้นบ้าน
 - 1.3 ร่วมมือกับทางวัดในการจัดกิจกรรม
2. ด้านสาธารณสุข
 - 2.1 สนับสนุนส่งเสริมสุขภาพของประชาชน
 - 2.2 ร่วมมือกับศูนย์สุขภาพชุมชน
 - 2.3 ดำเนินการป้องกันโรคติดต่อ
 - 2.4 ปรับปรุงสภาพแวดล้อม
3. ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
 - 3.1 สนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนตำบลบ้านด่านอำเภอบ้านด่าน จ.บุรีรัมย์
 - 3.2 สนับสนุนกิจกรรมชุมชน
 - 3.3 สนับสนุนโครงการขี้น้ำปลอดภัย

นโยบายด้านเศรษฐกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

1. ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย
2. สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพ และการผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
3. จัดอบรมให้มีความรู้ในด้านการวางแผน และการลงทุน

นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1. ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์สองข้างทางตลอดทั้งตำบล
2. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม

นโยบายด้านการเมืองและการบริหาร

1. การดำเนินการทางการเมือง (เปิด โอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม)
2. ยึดหลักการจัดการบริหารบ้านเมืองที่ดี (ในการบริหารงานเป็นไปอย่างโปร่งใส

สามารถตรวจสอบได้)

3. เร่งรัดพัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

เข้ามาใช้

4. พัฒนาศูนย์รวมการบริการ (One Stop Service)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ในเขตเทศบาลตำบลบ้านด่าน อำเภอ บ้านด่าน จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร และงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่ออ้างอิงในการศึกษาได้ ดังนี้

มหาชาติ เสริมใหม่ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง ร้อยละ 57.90 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 47.70 อายุระหว่าง 29 – 39 ปี ร้อยละ 33.20 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา และ ปวช. ร้อยละ 35.50 อาชีพส่วนใหญ่เป็นพนักงานรับจ้างของรัฐ/ถูกจ้างเอกชน ร้อยละ 35.50 และมีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทมีจำนวนมาก ร้อยละ 66.70 การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง จำแนกการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น การใช้สิทธิเลือกตั้งเทศบาลอยู่ในระดับมาก การวางแผนพัฒนาเทศบาล และการตัดสินใจและตรวจสอบเทศบาล การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง

สำเริง รักษาวัฒนะ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเมือง การเลือกตั้งของเทศบาล และด้านการวางแผนพัฒนาเทศบาล มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของเทศบาล มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สุจินตนา ไสภาวุฑฒ์ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองสองห้อง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองสองห้อง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มีส่วนร่วมในการใช้สิทธิเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่น โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการเลือกตั้ง ด้านการรณรงค์หาเสียง ด้านการรวมกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคมและการเมือง และด้านการติดตามตรวจสอบ ประชาชนในเขตเทศบาลหนองสองห้องที่มีความแตกต่างกันระหว่างเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีส่วนร่วมในการใช้สิทธิทางการเมืองท้องถิ่น โดยรวมและเป็นรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ธนพล กุลเพชรโชติ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านกรวด อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านกรวด อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากเช่นกัน คือ ด้านการเมืองการเลือกตั้ง ด้านการวางแผนพัฒนา และด้านการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของเทศบาล ตามลำดับ

นัญญิกาล ศรีจันทร์โท (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาภู อำเภอขามเฒ่าสุราษฎร์ จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาภู อำเภอขามเฒ่าสุราษฎร์ จังหวัดมหาสารคาม มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์ ด้านการเลือกตั้ง ด้านการแสดงออกซึ่งความต้องการต่างๆ และด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ

นภคณ สำราญพงษ์ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโคศรี อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการเลือกตั้ง และด้านการติดตามตรวจสอบ

และพบว่า การมีส่วนร่วมระดับน้อย จำนวน 2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการวางแผนพัฒนาเทศบาล และด้านการจัดทำโครงการ

สุรีย์พร อรุณสิทธิ์ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลชุมเห็ด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า การมีส่วนร่วมการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลชุมเห็ด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเมือง การเลือกตั้ง และด้านการวางแผนพัฒนา มีระดับการมีส่วนร่วมน้อย ส่วนด้านการติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน มีระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

เพ็ญศิริ วิเศษสุวรรณ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านด่าน อำเภอบ้านด่าน จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านอื่นๆอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาค่าต่ำ ได้ดังนี้ ด้านการเลือกตั้ง ด้านการวางแผนและพัฒนา และด้านการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานตามลำดับ

กานต์ ทองมาลัย (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลยายแ้วมัว อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการตรวจสอบการเลือกตั้ง อยู่ในระดับน้อย นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่าต่ำ คือ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านรณรงค์การหาเสียงเลือกตั้ง และด้านการตรวจสอบการเลือกตั้ง ตามลำดับ

มานพ เข้มเมือง (2556) : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมการเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองแวง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการใช้สิทธิการเลือกตั้ง อยู่ในระดับมาก ด้านการรณรงค์การหาเสียงเลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลาง และด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง อยู่ในระดับน้อย โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่าต่ำ คือ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านรณรงค์การหาเสียงเลือกตั้ง และด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง ตามลำดับ

จากการศึกษาวิจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางด้านการเมืองของประชาชน โดยทั่วไปอยู่ในระดับต่ำ ประชาชนในท้องถิ่นยังมีความต้องการที่จะให้มีการพัฒนาท้องถิ่นควบคู่กับการพัฒนาในด้านการเมือง ที่สำคัญต้องเปิด โอกาสให้ประชาชนได้เข้า

ไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ร่วมแสดงความคิดเห็นของหน่วยงาน และองค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นต้องส่งเสริมประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ทางด้าน
การเมืองการปกครอง

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University